

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਐਸ.ਐਸ.ਦੁਲਤ, ਟੇਕ ਚੰਦ ਅਤੇ ਡੀ.ਕੇ. ਮਹਾਜਨ ਜੇ.ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ।

1961 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 127 ।

ਪੰਜਾਬ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ (1911 ਦਾ 3) - ਐੱਸ. ਐੱਸ. 14 ਅਤੇ 16- ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼- ਚਾਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ- "ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ" --ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਤਲਬ-ਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ- ਵੈਧਤਾ - ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।

ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 16 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ।

ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਪੰਜਾਬ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ, 1911 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸਮਝਦੀ ਹੋਵੇ" ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਸੋਚਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹੀ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਖਾਸ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਸੀਟ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੈਂਬਰ ਨੇ "ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ" ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੇ ਹਨ-(1) ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (2) ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਕੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਹਨਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ, ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮਨ ਝੰਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਮਾਨ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਮਿਉਂਸਪਲ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖਾਸ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ "ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ" ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਦੋ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਪੂਰਨ ਕੰਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਈਮਾਨ ਆਚਰਣ ਦੇਵਾਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਵਿਧਾਨਿਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕੀ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਨਿਯਮ, ਭਾਵੇਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1962 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਟੇਕ ਚੰਦ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ। 9 ਜਨਵਰੀ, 1963 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਦੁਲਟ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਟੇਕ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਮਹਾਜਨ ਦੀ ਇੱਕ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਐਚ.ਐਸ. ਗੁਜਰਾਲ, ਵਕੀਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਐਚ.ਐਸ. ਦੁਆਬੀਆ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਦਾਸ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਆਦੇਸ਼

ਦੁਲਟ, ਜੇ.-ਇਹ ਪੰਜ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ (1961 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 127, 1961 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 106, ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1961 ਦੀ 1939, 1961 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1240 ਅਤੇ 1961 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1241), ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਤੱਥ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਚਿਤ ਪਾਇਆ, ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਸੈਦਾ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਆਮ ਹਨ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ, 1911 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਪੰਜ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਹਨ।

"14 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ :-

"14. ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨਾ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਬਹੁਮਤ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।, ਸਿੱਧਾ

(ਏ) * * * * *

(ਬੀ) * * * * *

(ਈ) ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਸੀਟ, ਭਾਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ, ਦੀ ਸੀਟ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਸੀਟ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਲੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

" ਧਾਰਾ 15 ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਧਾਰਾ 16 ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ-

"16. (1)- ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ... ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਜੇਕਰ, ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ- ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (2) ਫਿਰ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ-

"16. (2) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਹਟਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ",

ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

"16. (3) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦੀ ਸੀਟ ਧਾਰਾ 14(ਈ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਨਾਮ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, (1), ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਸੀਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਸਮਝੇਗੀ। ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (2), ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, "ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ" ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ "ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। "ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਟਾਏ ਗਏ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ "ਇੱਕ ਚੋਣ ਲਈ, ਮਿਆਦ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਮਿਆਦ ਦੁਬਾਰਾ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 16, ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਊਂਸੀਪਲ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿਵਾਦ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ।

23 ਸਤੰਬਰ, 1960 ਨੂੰ, ਸ੍ਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ, (1961 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 127 ਵਿੱਚ), ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ-

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ, ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੈਂਬਰ, ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਮੁਕੇਰੀਆਂ, ਦੀ ਸੀਟ ਰਾਜ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ। 16 ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।" 1961 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 127, ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਮਾਮਲੇ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਚਾਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ, (1961 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 106 ਵਿੱਚ), ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਬੱਸੀ ਪਠਾਣਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ 3 ਅਗਸਤ, 1960 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਮਿਊਂਸਪਲ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚ 600 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 21 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ 18 ਜਨਵਰੀ, 1961 ਨੂੰ, ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਚੋਣ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। 1961 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 106, ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਲਾਲ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ (1961 ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1239, 1240 ਅਤੇ 1241 ਵਿੱਚ) ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅਬੋਹਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਸ੍ਰੀ ਲਾਲ ਚੰਦ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ, ਜੂਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 8 ਜੁਲਾਈ, 1961 ਨੂੰ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨਾਂ

'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ 6 ਸਤੰਬਰ, 1961 ਨੂੰ, ਇਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਿਵਲ ਰਿਟਾਂ 1961 ਦੀਆਂ 1239, 1240 ਅਤੇ 1241, ਤਿੰਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦਲੀਲ ਸਾਂਝੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸੀਟ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ ਖਾਲੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਹੱਕ ਉਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ, ਦਲੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਕਿ ਸਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਐਕਟ ਹੈ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਐਕਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਕੁਝ ਨਿਯਮ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ, ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕੋਈ ਬੁਨਿਆਦ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬੰਬਈ ਬਨਾਮ ਖੁਸ਼ਾਲਦਾਸ ਐਸ. ਅਡਵਾਨੀ (1), ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਤੱਤ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖੁਸ਼ਾਲਦਾਸ ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਲੈਟ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 1947 ਦੇ ਬੰਬਈ ਲੈਂਡ ਰਿਕੁਇਜ਼ੇਸ਼ਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੁਸ਼ਾਲਦਾਸ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਮੰਗ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਮੀ ਭਰਦਿਆਂ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹੁਕਮ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਜ਼ਲ ਅਲੀ ਜੇ., ਜਿਸ ਨੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ, ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਤਰੀਕਾ "ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਕੇਸ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ", ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੱਛਮੀ ਮੰਤਰੀ ਬਨਾਮ ਲੰਡਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਪੱਛਮੀ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ (2) ਦੇ ਮੇਅਰ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦਾ ਬਿਆਨ, ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿ -

"ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਾਨ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਅਖਤਿਆਰੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੀਜ਼ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ-ਮੰਡਲ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦਾਸ, ਜੇ., ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ –

"ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕਰਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਐਕਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਐਕਟ, ਅਤੇ, ਬੁਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿੱਟ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ।"

ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਖੁਸ਼ਾਲਦਾਸ ਅਡਵਾਨੀ ਦਾ ਫਲੈਟ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ, ਨੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਸ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ, ਉਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਉੱਤਮ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਿ ਸਵਾਲ, ਕੀ ਹੁਣ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਹਨ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹਿਸਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਰੇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵੱਧ ਜਾਂ ਘੱਟ, ਅਟੱਲ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਵਾਬ, ਦੁਬਾਰਾ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਊ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟਿਡ, ਬਨਾਮ ਦਿ ਨਿਊ ਸੁਵਰਨਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟਿਡ, (3), ਸਿਨਹਾ, ਜੇ. ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ-

* * * ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਉਸ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਰੇਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਵੱਖੇ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।"

ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ- "ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਏ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰੇਕਸ ਬਨਾਮ ਲੋਕਲ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਬੋਰਡ, ਐਕਸ ਪਾਰਟ ਆਰਲਿਜ (4) ਦੇ ਕੇਸ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੇਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਿਨਹਾ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ-

"ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੇਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ

ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।"

ਇਸ ਲਈ, ਇੱਥੇ ਇਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਨਿਯਮ, ਭਾਵੇਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਥ ਵਿਚ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਹੁਣ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੀਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਤਹਿਤ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਢਾਂਚਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸਮਝੇ" ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਭੁੱਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਪਨਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਧਾਰਾ 14 ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹੀ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀਟ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਖੁਸ਼ਾਲਦਾਸ ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਮਲਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ, ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਰਾਦੇਸ਼ਿਆਮ ਖਰੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (5) ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 53 - ਏ ਸੀ.ਪੀ. ਅਤੇ ਬੇਰਾਰ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਐਕਟ, 1922 ਦੇ ਉਪਬੰਧ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 53-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੇਵਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਇਸ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਆਮ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸਮੇਤ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ

ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੀ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਵਲ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਸੀ। . ਐਸ.ਆਰ. ਦਾਸ, ਸੀ.ਜੇ., ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਪੱਕੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੀ.ਪੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 53-ਏ ਅਤੇ ਬੇਰਾਰ ਮਿਊਂਸਪੈਲਿਟੀਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਸੰਖੇਪ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਕਿਹਾ ਇਹ ਸੀ-

“ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 53-ਏ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰੇ। ਰੂਪਰ ਬਨਾਮ ਵੈਂਡਸਵਰਥ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਵਰਕਸ (6) ਵਿੱਚ ਬਾਈਲਜ਼ ਜੇ. ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਰਜਿਤ ਫਲ ਨੂੰ ਆਦਮ ਅਤੇ ਹੱਵਾਹ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਬੈਂਟਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੋਰਟੈਸਕ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸਹੀ ਹੈ। ਆਖਰੀ-ਦੱਸੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਡਰ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਖੁੱਲੀ ਹੈ, ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।”

ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਫਿਰ ਉਸ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਿਰਪੱਖ-ਖੇਡ ਸੰਬੰਧੀ ਇਹਨਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ-ਖੇਡ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਜੋ ਬਰਾਬਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ, ਅਰਥਾਤ-“ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ-ਖੇਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।”

ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਉਪਾਅ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਰਾਹਤ ਅਜੇ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਕੱਲੇ ਮੰਦਾਮਸ ਦੁਆਰਾ, ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਸਫਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਾਦੇਸ਼ਿਆਮ ਖਰੇ ਦੇ ਕੇਸ (5) ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਲਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੈਪਰ ਸੀ,

ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਰਿੱਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਟੀਓਰੀ ਅਤੇ ਮੈਂਡਮਸ ਦੇਵਾਂ ਲਈ ਗਲਤ-ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਐਕਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਇਸਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਾਧਾਰਨ ਸਮਝ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਰੇਕ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਅਕਲਮੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੋਰ ਚਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਕਲੋਤਾ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ (ਕਪੂਰ, ਜੇ.) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਆਰ.ਦਾਸ, ਸੀ.ਜੇ. ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਦੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਨੇ ਕੋਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਬੀ. ਜੌਹਨਸਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (ਬਿਲਡਰਜ਼), ਲਿਮਟਿਡ, ਬਨਾਮ ਹੈਲਥ ਮਨਿਸਟਰ (7), ਵਿੱਚ "ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਫਰਜ਼" ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਚਰਚਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਐਸ.ਆਰ. ਦਾਸ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲਾਰਡ ਗ੍ਰੀਨ, ਐਮ.ਆਰ., ਨੇ ਕਿਹਾ- ਤਾਜ ਦੇ ਹਰ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਤੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੇ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਮਤਲਬ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ, ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ, ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕ੍ਰਾਊਨ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗਲਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇਕਰ 'ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਸਖਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਅਰਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਆਮ ਫਰਜ਼ ਅਧੀਨ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਰਾਏ ਸ਼ਿਅਮ ਖਰੇ ਦੇ ਕੇਸ, (5) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਾਰਡ ਗ੍ਰੀਨ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ-ਖੇਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਖੁਸ਼ਾਲਦਾਸ ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ, ਰਾਏ ਸ਼ਿਅਮ ਖਰੇ ਦੇ ਕੇਸ (5) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਤਿੰਨ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ, ਭਗਵਤੀ ਜੇ. ਨੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸੁੱਬਾ ਰਾਓ, ਜੇ., ਜੋ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਹਿਜ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਇਸ ਲਈ, ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਆਰ. ਦਾਸ, ਸੀ.ਜੇ., ਅਤੇ ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਸਲ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਏ ਸ਼ਿਅਮ ਖਰੇ ਦੇ ਕੇਸ (5) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਖੁਸ਼ਾਲਦਾਸ ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਰਾ ਦਰ ਪੈਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ। ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਂ ਸੁਣਵਾਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੁਨਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਅਗਲੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਦਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16, ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1)(ਡੀ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ "ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਾਂ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ।" ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਦਲੀਲ, ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੋਦੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (8), ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਏ ਸ਼ਿਅਮ ਖਰੇ ਦੇ ਕੇਸ (5) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੱਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਾਰਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਧੀਨ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੈਂਡ-ਨੋਟ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ- ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀਟ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ" ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸੀ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਾਂ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਮੈਨੂੰ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16, ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨੋਟਿਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਵੀਸੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਵੀਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

"16(3)) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸੀਟ ਧਾਰਾ 14(ਬੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਕੱਲੀ ਧਾਰਾ 16, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਰੂਪ

ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਕਿਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦਲੀਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਲਈ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਲਈ ਕੋਈ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਸਦੀ ਸੀਟ ਧਾਰਾ 14(ਈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਲਈ। ਇਹ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜੋ ਕਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੈਸਲੇ ਵਜੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬੇਈਮਾਨੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਆਧਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਮੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੁਝ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ "ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜ" ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਕੋਟੇ, ਅਸਲਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਲਈ ਚੰਗਾ ਆਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸਮਰੱਥ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਉਸ ਉੱਤੇ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼, ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇਲਜ਼ਾਮ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਬੇਈਮਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 6 ਸਤੰਬਰ, 1961 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਹਟਾਏ ਗਏ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅਬੋਹਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਬਾਰੇ ਤਿੰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦਰਬਾਰੀ

ਲਾਲ, ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਲਾਲ ਚੰਦ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਸੀ। ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ 8 ਜੁਲਾਈ 1961 ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਛੇ ਦੇਸ਼ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1)(ਈ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ"। ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਨੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮਿਊਂਸੀਪਲ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਮਾਲ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਟੈਕਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਸੀ। ਤੀਸਰਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਹਿਬਾਜ਼ਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣਾ ਟਰੱਕ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਰੋਡ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਏ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਤਹਿਬਾਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਵਰਾਂਡਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਵੱਲੋਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪਲਾਟ ਬਿਨਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਏ ਅਤੇ ਕਿਰਾਇਆ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਇਹ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਨੇ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਕੰਧ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ।

ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਆਰੋਪ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਦ ਦੇ ਦੁਰ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਜੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਏਰੀਏ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੇ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਰਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਚੋਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਅਤੇ, ਜੇ ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਦਫਤਰ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤੁਰੰਤ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਢਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 16(1)(ਈ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ' 'ਤੇ ਕੁਝ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ "ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ", ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ "ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ" ਸ਼ਬਦ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਅਰਥ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਧਾਰਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ, ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮਨ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸੱਚੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ "ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ" ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਰੀਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੰਡਨ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਸਰੀਨ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ, ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਸੁਣੀ ਜਾਵੇ। ਇੱਥੇ, ਦੁਬਾਰਾ, ਦਲੀਲ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਜੋ ਕਿ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

"ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਦੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਰੀਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਨਿਆਂਇਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੋਜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ, ਜਿਸਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ, ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ। ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਇਹ ਸੋਚਣ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਮ ਅਦਾਲਤਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੋਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੇ ਗੱਲ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ

ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ "ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਹਨ- (1) ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (2) ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜੇ ਕਿ ਦੇਨੋ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਦੇ ਕੇਸ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਲਾਲ ਚੰਦ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਕਿ ਉਸਨੇ "ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦੁਰਵਰਤੋਂ" ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਕਿ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੇ 2 ਤੋਂ ਰੁ. 3 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਤਹਿਬਾਜ਼ਾਰੀ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਇਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਿ ਇੱਕ ਪਲਾਟ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਪਲਾਟ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਕਿਰਾਇਆ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪਲਾਟ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਉਚਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੀਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਗਿਆਨ ਚੰਦ, ਜੋ ਕਿ ਜੂਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ, ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਸਨ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀ ਫਾਈਲ ਲੰਬਿਤ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਝੂਠੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲਤ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੇ ਕੁਝ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਉਸਨੇ, ਜੂਨੀਅਰ ਮੀਤ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ, ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਕਟਰਾਏ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਲਾਲ ਚੰਦ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਨੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼, ਜੇ ਸੱਚ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ "ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ" ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਬੇਸ਼ੱਕ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਸਰੀਨ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਖਰੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਤਾਕਤ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਟਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਤੀਜੇ, ਅਤੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (2), ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਅਯੋਗਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅੰਤਮ ਦਲੀਲ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਅਬੋਹਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਚੋਣ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅਕਤੂਬਰ, 1960 ਵਿੱਚ ਅਬੋਹਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਸੀ।, ਜਿਸ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ 16 ਜੂਨ, 1961 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 3 ਜੁਲਾਈ, 1961 ਤੱਕ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਗੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 8 ਜੁਲਾਈ, 1961 ਨੂੰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 6 ਸਤੰਬਰ, 1961 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਫਲ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜਾਂਚ ਤਾਜ਼ੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਹੀ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਫਾਈਲਾਂ ਲਈ ਭੇਜੀਆਂ, ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਹ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹਰੇਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ, ਲਾਲ ਚੰਦ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਖਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਬੱਸੀ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਉਹ ਉਸ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ, ਕੁਝ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਅਤੇ ਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਟੈਂਡਰਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਸੀ। ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਟੈਂਡਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਠੇਕਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਰੇਟ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਿਉਂਸਪਲ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 600 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਟੈਂਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਨਿਯਮੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਟੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਲਗਭਗ 981 ਰੁਪਏ ਦਾ ਉੱਚ ਟੈਂਡਰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ 21 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜ ਕੇ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ 3 ਅਗਸਤ, 1960 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 21 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 9 ਸਤੰਬਰ, 1960 ਨੂੰ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 18 ਜਨਵਰੀ, 1961 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 18 ਜਨਵਰੀ, 1961 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਕਿ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਬਾਹਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ 21 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਕਾਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 21 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਸ ਅਸਪਸ਼ਟ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਬਾਹਰੀ ਫਿਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਹੈ, ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕੰਮ ਉਸ ਨੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਅਤੇ, ਜੇ ਉਹ ਕੰਮ ਗਲਤ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਲਗਭਗ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਦੋ ਗਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨ ਲਈ ਮਿਉਂਸਪਲ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਘਟੀਆ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੈਂਡਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾ ਲਏ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਬੰਧ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ, ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ "ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦਾ", ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਦੋ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੇਈਮਾਨ ਕੰਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੂਜੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ, ਬੇਈਮਾਨ ਆਚਰਣ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਵਾਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਪਰ, ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਂਵਾਂਗਾ।
ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.-ਮੈਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।
ਡੀ ਕੇ ਮਹਾਜਨ - ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।
ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

- (1) ਏ.ਆਈ. ਆਰ 1950 ਐਸ.ਸੀ. 222 ,
 - (2) (1905) ਏਸੀ. 426
 - (3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1957 ਐਸ.ਸੀ. 232.
 - (4) (1913) 1 ਕੇ.ਬੀ. 463.
 - (5) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਐਸ.ਸੀ. 107.
 - (6) (1863) 14 ਸੀ.ਬੀ. (ਐਨ.ਐਸ.) 180 143 ਏ.ਆਰ. 414.
 - (7) (1947) 2 ਸਾਰੇ. ਏ.ਆਰ. 395.
 - (8) (1958) 60 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 394 ।
- 20083 ਐਚ ਸੀ-100(-18-3-63-ਸੀ., ਪੀ. ਅਤੇ ਐਸ., ਪੀਬੀ., ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ।

ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

